

ВІДГУК

офіційного опонента Федоренко Олени Іванівни

на дисертаційну роботу Куруч Анни Володимирівни

**«Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих
військових навчальних закладах»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дисертації обумовлена низкою чинників.

По-перше, формування політичної компетентності майбутніх офіцерів в умовах проведення операції об'єднаних сил є нагальною потребою часу.

По-друге, розвиток професійної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ, передбачає формування у них низки загальних і спеціальних компетентностей. Однією з них є політична, яка є необхідною в умовах переходу української армії на стандарти НАТО.

По-третє, сьогодні бракує дисертаційних робіт з питань формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ. Предметом їх розгляду є переважно різні аспекти виховної роботи в військових колективах, готовності до професійної діяльності майбутніх офіцерів тощо. Такі дослідження мають наукову цінність, але їх результати не вирішують важливу наукову проблему підготовки офіцерів – формування нових якостей які необхідні офіцерам в сучасній воєнно-політичній ситуації в Україні. Дослідження, у яких здійснюється системний, багатоаспектний аналіз формування важливих компетентностей у майбутніх офіцерів в умовах вищого військового навчального закладу, є епізодичними.

Посилює актуальність теми і низка суперечностей, які виявлені автором дисертації у процесі дослідження.

З огляду на це, актуальність теми роботи А.В. Куруч «Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах», що подана на рецензування, сумнівів не викликає.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтування наукових положень дисертаційного дослідження є досить переконливими. Дослідження характеризує тривалий період його проведення з 2012 по 2018 роки. Щодо експериментальної бази, то це Національна академія Національної гвардії України, Національний університет цивільного захисту України, Військова академія. У дослідженні брали участь курсанти зазначених ВВНЗ. Педагогічний експеримент проводився в природних умовах навчального процесу ВВНЗ і включав три етапи: констатувальний, формувальний та контрольний.

Цінність дисертаційного дослідження А.В.Куруч зумовлена перш за все тим, що в роботі вперше здійснено теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка технології формування політичної компетентності, яку побудовано на основі моделювання їхньої майбутньої професійної діяльності у структурних підрозділах Національної гвардії та Збройних силах України.

Значимість роботи підсилює і те, що вона виконана як складова комплексних досліджень, що проводяться відповідно до тематичного плану наукових досліджень Національної академії Національної гвардії України «Педагогічні умови формування професійної компетентності курсантів-психологів у процесі навчання у вищому військовому навчальному закладі» (№ 0112U00447), «Стратегічні комунікації Національної гвардії України» (№0117U007336), кафедри креативної педагогіки та інтелектуальної власності Української інженерно-педагогічної академії «Розвиток правової компетентності молодих фахівців у післядипломній освіті» (ДР № 0117U003945).

Відповідно до теми дисертації А.В.Куруч чітко сформулювала науковий апарат дослідження, застосувала адекватні завданням методи наукового пошуку, що дало можливість успішно досягнути поставленої мети. Заслуговує на підтримку докладне й ретельне формулювання понятійно-

термінологічного апарату дисертаційної роботи, в рамках якого автором надано визначення досліджуваного феномену.

Логіка викладу теоретичного та експериментально-дослідного матеріалу відповідає темі дисертаційного дослідження, його об'єкту, предмету, меті, гіпотезі, і дозволяє висвітлити хід виконання завдань дослідно-експериментальної роботи.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Дисертантом одержано такі наукові результати:

вперше теоретично обґрунтовано і розроблено компетентнісну модель, яка є основою технології формування політичної компетентності майбутнього офіцера, розроблено технологію формування політичної компетентності майбутніх офіцерів, а також факторно-критеріальну модель для оцінювання рівня сформованості політичної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ на засадах кваліметричного підходу.

Уточнено зміст поняття «політична компетентність».

Подальшого розвитку набули форми і методи формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ, застосування процедур педагогічної кваліметрії для використання їх у вищій військовій освіті для вимірювання рівня сформованості загальних і спеціальних компетентностей військовослужбовців.

Крім того інтерес представляють й інші аспекти дисертаційного дослідження, а саме: 1) обґрунтування теоретичних засад професійного навчання в ВВНЗ за бакалаврськими програмами на основі формування системи компетентностей; 2) система вимірювання окремих компетентностей на основі факторно-критеріальної моделі, що суттєво поліпшує оцінювання політичної компетентності майбутніх офіцерів у ВВНЗ; 3) матеріали опитувань, що проводилися серед курсантів Національної академії Національної гвардії України, які показали проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів і дозволили розглянути проблему сформованості політичної компетентності на даний час.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання. Дисертаційна робота А.В. Куруч безперечно має вагомое практичне значення, яке полягає в тому, що одержані результати дослідження достатньо обґрунтовані, пройшли апробацію та готові до впровадження в систему професійної підготовки майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах.

Автором розроблена й упроваджена технологія формування політичної компетентності у майбутніх офіцерів, зокрема під час викладання таких навчальних дисциплін, як «Політологія», «Соціологія», та факультативу «Світовий політичний процес».

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Для розв'язання поставлених завдань автором опрацьовано 305 наукових джерела, з них 11 – іноземними мовами. Усі наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження знайшли повне відображення в 13 публікаціях (11 з яких є одноосібними), із них 1 – колективна монографія, 6 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні, 1 стаття – в іншому виданні, 4 публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Отже, дисертантом дотримано вимог наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1112 від 17.10.2012 щодо опублікування результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

6. Відповідність структури та змісту дисертації вимогам щодо докторських дисертацій.

Структура дисертаційного дослідження А.В. Куруч зумовлена його змістом, який відповідає основним завданням дослідження і відображає хід їх виконання.

Перший розділ дисертації висвітлює теоретичні засади професійної підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ. У ньому розглянуто погляди різних науковців на поняття «компетентність», «компетенція», «політична

культура», «політична компетентність» тощо, що складають понятійно-термінологічний апарат дослідження. Крім того, здійснено розгляд проблеми застосування компетентнісного підходу як основної методології професійної підготовки у вищій військовій школі. Сформульовані основні теоретичні засади технології формування політичної компетентності у майбутніх офіцерів.

Другий розділ присвячено висвітленню сутності запропонованої автором технології, яка реалізується за такими етапами: підготовчий, мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-діяльнісний, контрольньо-оцінний. Особлива увага приділена А.В. Куруч розробці контрольньо-оцінного етапу технології.

Третій розділ присвячено експериментальній апробації педагогічної технології формування політичної компетентності майбутніх офіцерів. Наведено матеріали щодо практичного запровадження технології, згідно з теоретично-обґрунтованими етапами.

Підсумки дисертаційного дослідження відображено у загальних висновках, які корелюють з висновками до кожного з розділів і відображають реалізацію мети й завдань дослідження та є достовірними.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи результати дослідження Куруч Анни Володимирівни доцільно висловити окремі міркування, що виникли в процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. Одним із здобутків роботи ми вважаємо висвітлені автором підходи щодо розробки навчальних планів і програм бакалавратури ВВНЗ на засадах компетентнісного підходу. Разом із тим, на нашу думку, доцільно було б сформулювати методичні рекомендації для ВВНЗ України на основі проведеного дослідження.

2. Другий розділ, на нашу думку, дещо переобтяжений надмірною інформацією щодо загальновідомих положень теорії мотивації та теорії

вимірювань під час теоретичного обґрунтування етапів запропонованої технології.

3. Доцільно було би підсилити запропоновану автором факторно-критеріальну модель оцінки сформованості політичної компетентності майбутніх офіцерів, розробкою спеціального прикладного програмного забезпечення для подальшої автоматизації навчального процесу. Відповідне програмне забезпечення суттєво поліпшило б практичну значущість роботи.

4. Зважаючи на актуальність наведених в роботі матеріалів, доцільно було б підготувати науково-методичні рекомендації щодо формування політичної компетентності військовослужбовців для системи підвищення кваліфікації викладачів ВВНЗ як умови удосконалення навчального процесу в бакалавратурі.

5. Вважаємо, що доречно було б ширше висвітлити можливості дистанційного навчання в процесі формування політичної компетентності майбутніх офіцерів.

6. За результатами дисертаційної праці слід рекомендувати Куруч А.В. розробити процедуру трансферу розробленої педагогічної технології для широкого її використання в системі вищої військової освіти в Україні.

7. Слід також наголосити, що доцільно було б захистити наукові напрацювання авторки, викладені у дисертаційному дослідженні, авторським свідоцтвом в установленому порядку.

Проте зроблені зауваження і побажання не є принциповими і не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи Куруч Анни Володимирівни «Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах».

8. Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація А.В. Куруч «Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах» є самостійним завершеним науковим дослідженням актуальної проблеми.

2. Усі положення дисертації науково обґрунтовані, мають характер наукової новизни, достовірність та вірогідність висновків забезпечені дисертантом в процесі дослідження.

3. Поставлена автором мета, сформульовані завдання дослідження розв'язані досить глибоко та доказово. Всі положення, що виносилися на захист, теоретично обґрунтовані, їх зміст викладено в основних висновках до дисертації. Висновки і рекомендації сформульовані у дисертації ґрунтовно і переконливо.

4. Дисертаційне дослідження має практичне значення, що підтверджується використанням отриманих результатів у навчально-виховному процесі Національної академії Національної гвардії України, Національного університету цивільного захисту України, Військової академії та інших ВВНЗ.

5. Структура дисертації та обсяг основного тексту відповідають чинним вимогам до кандидатських дисертацій. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Отже, дисертація Куруч Анни Володимирівни «Формування політичної компетентності майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення для теорії і методики професійної освіти і відповідає вимогам пп. 9, 11–13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та психології
Харківського національного університету
внутрішніх справ

О.І. Федоренко
О.І. Федоренко